

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	9
WSTĘP	11
ROZDZIAŁ I. RELACJA ZALEŻNOŚCI W NAUCE O STOSUNKACH MIĘDZYKRAJOWYCH	21
1. Pojęcie zależności	21
2. Historyczne i współczesne formy zależności	25
2.1. Okres przedwestfalski	25
2.2. Okres kolonialny	27
2.3. Okres „zimnej wojny”	32
2.4. Okres współczesny	33
3. Główne interpretacje badawcze relacji zależności	37
3.1. Studia nad imperializmem	38
3.2. Szkoła „dependencji”	47
3.3. Koncepcja „systemu-świata”	51
3.4. Perspektywa postkolonialna	55
4. Autorski model relacji zależności	63
4.1. Założenia ogólne	63
4.2. Zależności w sferze systemu politycznego	64
4.3. Zależności w sferze gospodarczej	67
4.4. Zależności w sferze bezpieczeństwa i obrony	69
4.5. Zależności w sferze społecznej	72
4.6. Zależności w sferze kulturowo-ideologicznej	74
4.7. Zależności w sferze polityki zagranicznej	77
ROZDZIAŁ II. HISTORYCZNE UWARUNKOWANIA ZALEŻNOŚCI UKRAINY OD ROSJI ...	79
1. Okres przedradziecki	80
1.1. Ruś Kijowska jako pierwsze państwo wschodnich Słowian	80
1.2. Kozaczyzna i jej przyłączenie do imperium rosyjskiego	82
1.3. Przemiany w carskiej Rosji i powstanie nowoczesnego narodu ukraińskiego ...	89

2. Ukraina w składzie ZSRR	96
2.1. Ukraina w polityce władz radzieckich w latach 1917–1945	96
2.2. Ukraina w polityce władz radzieckich w okresie powojennym	101
2.3. Ukraina na drodze do niepodległości	108
ROZDZIAŁ III. ZALEŻNOŚCI W SFERZE SYSTEMU POLITYCZNEGO	112
1. Podobieństwa ustrojowe pomiędzy Federacją Rosyjską i Ukrainą	112
1.1. Dziedzictwo ustrojowe ZSRR	112
1.2. Ewolucja systemu politycznego Federacji Rosyjskiej	116
1.3. Ewolucja systemu politycznego Ukrainy	119
1.4. Znaczenie podobieństw ustrojowych	125
2. Główne podmioty ukraińskiego systemu politycznego wobec Rosji	128
2.1. Prezydenci Ukrainy wobec Rosji	128
2.2. Współczesne siły polityczne na Ukrainie wobec Rosji	139
2.3. Ukraińskie grupy oligarchiczne wobec Rosji	152
3. Ingerencje Federacji Rosyjskiej w życie polityczne Ukrainy	162
3.1. Poparcie Federacji Rosyjskiej dla prezydenta Leonida Kuczmy	162
3.2. Zaangażowanie Rosji w wybory prezydenckie w 2004 r.	164
3.3. Rosyjskie działania przeciwko prezydentowi Wiktorowi Juszczenko	170
4. Wnioski	173
ROZDZIAŁ IV. ZALEŻNOŚCI W SFERZE GOSPODARCZEJ	176
1. Stosunki Ukrainy i Rosji w sektorze energetycznym	179
1.1. Interesy Ukrainy i Rosji w sektorze energetycznym	180
1.2. Kwestia warunków dostaw rosyjskiego gazu na Ukrainę	184
1.3. Kwestia kontroli ukraińskiego sektora energetycznego	189
1.4. Alternatywne szlaki transportu paliw z Azji do Europy	193
2. Ukraińsko-rosyjska wymiana handlowa	195
2.1. Wielkość i struktura wymiany handlowej	196
2.2. Kwestia liberalizacji wymiany handlowej	200
2.3. Wybrane problemy handlowe	202
3. Rosyjskie inwestycje bezpośrednie na Ukrainie	205
3.1. Wielkość rosyjskich inwestycji	208
3.2. Główne obszary rosyjskich inwestycji	211
3.3. Rosyjskie inwestycje na Ukrainie a dwustronne relacje polityczne	214
4. Wnioski	216
ROZDZIAŁ V. ZALEŻNOŚCI W SFERZE BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY	219
1. Poradziecka broń jądrowa na Ukrainie	222
1.1. Nuklearne dziedzictwo ZSRR	222
1.2. Polityka Ukrainy wobec poradzieckich arsenałów jądrowych	223
1.3. Polityka Rosji wobec poradzieckich arsenałów jądrowych na Ukrainie	226
1.4. Porozumienia z 1994 r. i ich znaczenie	227
2. Rosyjska Flota Czarnomorska	229
2.1. Znaczenie Floty Czarnomorskiej w polityce Rosji	230

2.2. Kwestia podziału Floty Czarnomorskiej (1991–1997)	232
2.3. Kwestia okresu stacjonowania Floty Czarnomorskiej (1997–2010)	235
2.4. Konsekwencje stacjonowania Floty Czarnomorskiej dla Ukrainy	238
3. Granica ukraińsko-rosyjska	241
3.1. Specyfika granicy ukraińsko-rosyjskiej	242
3.2. Problem potwierdzenia granicy	244
3.3. Problem delimitacji i demarkacji granicy	247
3.4. Problem granicy morskiej	249
4. Współpraca w sferze przemysłu zbrojeniowego	251
4.1. Potencjał przemysłu zbrojeniowego Rosji i Ukrainy	251
4.2. Zakres i znaczenie współpracy dwustronnej	254
4.3. Współpraca w sferze przemysłu zbrojeniowego a relacje polityczne	257
4.4. Implikacje współpracy w sferze przemysłu zbrojeniowego	260
5. Ukraina wobec konfliktu w Naddniestrzu	261
5.1. Zarys konfliktu w Naddniestrzu	262
5.2. Następstwa konfliktu w Naddniestrzu dla Ukrainy	264
5.3. Polityka Ukrainy wobec konfliktu w Naddniestrzu	266
6. Wnioski	270
ROZDZIAŁ VI. ZALEŻNOŚCI W SFERZE SPOŁECZNEJ	273
1. Społeczeństwo ukraińskie wobec Rosji	275
1.1. Uwarunkowania postrzegania Rosji i stosunków ukraińsko-rosyjskich na Ukrainie	275
1.2. Wizerunek Rosji na Ukrainie	276
1.3. Ukraińska opinia publiczna wobec relacji bilateralnych z Rosją	277
2. Mniejszość rosyjska na Ukrainie	281
2.1. Sytuacja narodowościowa na Ukrainie	281
2.2. Polityka narodowościowa władz ukraińskich	283
2.3. Działalność polityczna mniejszości rosyjskiej	285
2.4. Mniejszość rosyjska w polityce Rosji	287
2.5. Społeczność rosyjska na Krymie	288
3. Podziały regionalne na Ukrainie	294
3.1. Regiony Ukrainy	295
3.2. Wybrane wyznaczniki podziałów regionalnych	298
3.3. Zróznicowanie regionalne a polityka wewnętrzna na Ukrainie	299
3.4. Podziały regionalne a stosunki ukraińsko-rosyjskie	304
4. Ukraińcy w Rosji	308
4.1. Charakterystyka ukraińskiej emigracji do RFSSR i Rosji	308
4.2. Znaczenie diaspory w Rosji dla Ukrainy	310
4.3. Polityka Rosji wobec społeczności ukraińskiej	313
5. Wnioski	317
ROZDZIAŁ VII. ZALEŻNOŚCI W SFERZE KULTUROWO-IDEOLOGICZNEJ	320
1. Pozycja języka rosyjskiego na Ukrainie	322
1.1. Sytuacja językowa na Ukrainie	322

1.2. Polityka językowa władz ukraińskich	325
1.3. Stanowisko Rosji wobec sytuacji językowej na Ukrainie	331
1.4. Znaczenie debaty na temat statusu języka rosyjskiego	332
2. Dziedzictwo radzieckiej historiografii	334
2.1. Główne spory historiograficzne dotyczące dziejów Ukrainy i Rosji	335
2.2. Znaczenie sporów historiograficznych na Ukrainie	339
2.3. Ukraińska polityka historyczna a relacje z Rosją	344
3. Działalność Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego i Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego (Patriarchatu Moskiewskiego)	350
3.1. Sytuacja religijna na Ukrainie	350
3.2. RKP i UKP (PM) wobec sytuacji religijnej na Ukrainie	353
3.3. RKP i UKP (PM) wobec sytuacji politycznej na Ukrainie	356
3.4. RKP i UKP (PM) a relacje ukraińsko-rosyjskie	358
4. Rosyjskie wpływy w systemie medialnym Ukrainy	360
4.1. Charakterystyka systemu medialnego Ukrainy	361
4.2. Uwarunkowania i przejawy rosyjskich wpływów w systemie medialnym Ukrainy	362
4.3. Rosyjskie wpływy w prasie na Ukrainie	365
4.4. Rosyjskie wpływy w telewizji na Ukrainie	367
4.5. Rosyjskie wpływy w ukraińskim internecie	372
5. Wnioski	375
ROZDZIAŁ VIII. ZALEŻNOŚCI W SFERZE POLITYKI ZAGRANICZNEJ	377
1. Rosja i Ukraina wobec wielostronnych struktur współpracy na obszarze poradzieckim	379
1.1. Rosja i Ukraina wobec Wspólnoty Niepodległych Państw	381
1.2. Rosja i Ukraina wobec Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej	385
1.3. Rosja i Ukraina wobec Unii Celnej Federacji Rosyjskiej, Białorusi i Kazachstanu	387
1.4. Rosja i Ukraina wobec Organizacji na rzecz Demokracji i Rozwoju Gospodarczego – GUAM	389
2. Rosja, Ukraina i państwa zachodnie	392
2.1. Wizerunek Rosji i Ukrainy w państwach zachodnich	393
2.2. Rosja, Ukraina i Sojusz Północnoatlantycki	398
2.3. Rosja, Ukraina i Unia Europejska	413
3. Wnioski	426
ZAKOŃCZENIE	428
BIBLIOGRAFIA	434
SUMMARY	470
РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ	474
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ	479
SPIS TABEL	483
SPIS WYKRESÓW	485
INDEKS OSÓB	487